

Op de tast

Tweede van drie vieringen over de zintuigen

18 oktober 2015

Aline Barnhoorn en Ria Huisman

Lezing: Jeremia 18, 1-6

[1] Dit woord van de heer kwam tot Jeremia: [2] 'Ga naar het huis van de pottenbakker. Daar zal Ik u laten horen wat Ik te zeggen heb.' [3] Ik ging naar het huis van de pottenbakker. Hij was op de schijf aan het werken. [4] Toen de pot die hij aan het boetseren was onder zijn handen mislukte, begon hij met de leem een andere pot te maken die hem wel beviel. [5] Toen kwam het woord van de heer tot mij: [6] 'Huis van Israël, kan Ik met u niet hetzelfde doen als deze pottenbakker – godsspraak van de heer. Zoals leem in de hand van de pottenbakker bent u in mijn hand, huis van Israël.'

Overweging

We hebben graag een tastbare herinnering aan iemand, tasten onze mogelijkheden af, zoeken tastbare bewijzen. We willen niet alleen horen, we willen kunnen voelen, aan den lijve ervaren. Anders weten we toch niet goed waar het om gaat. Dat geldt ook voor ons geloven. Geloven zonder tastzin gaat bijna niet. Protestanten hebben hun gehoor wat beter ontwikkeld dan hun tastzin, maar daar komen we meer en meer van terug. Een geloof dat niet tastbaar is of wordt, verdampt.

We delen brood, wijn, we dopen in water. Geloven doen we voor een groot deel met onze handen. Ook, en vooral buiten de diensten. Wat we geloven blijkt uit wat onze handen doen. Daar wordt tastbaar, voelbaar, waar we hier zo mooi van zingen.

Blinden hebben hun tastzin sterk ontwikkeld, ze lezen en oriënteren zich ermee. Blindheid is ook wel een symbool van een spirituele staat. We weten de weg niet en dolen als blinden op de tast rond. Soms sluiten we onze ogen voor wat we niet willen zien, wat we niet verdragen. Soms slapen we geestelijk, en moeten we wakker worden geschud. Word wakker, kijk uit je ogen, zie je dan niet wat er gaande is! Dat wakker roepen, dat is de taak van de profeten. Ze willen onze blinde ogen openen, zodat we niet langer op de tast verder hoeven, maar met visie onze weg gaan.

Jeremia is doorgaans niet de vrolijkste onder de profeten. Hij waarschuwt de mensen voor de gevolgen van hun keuzes. Voor het ontheiligen van de sabbat, de 24-uurseconomie, zal ik maar zeggen. Hij moet bij de poorten van de stad gaan staan en roepen tegen iedereen die daar voorbijgaat, dat ze op de sabbat geen goederen door die poorten in en uit moeten dragen. Laat er één dag zijn waarop we niet geleid worden door werk en winst. Anders gaan we nog kapot aan het werk van onze handen.

Later moet hij een aarden kruik kopen en die stukslaan, in scherven. Zo zal God doen met wie niet horen wil. Jeremiëren is dus niet alleen maar jammeren en klagen met woorden, het is ook tastbaar, voelbaar maken wat er op het spel staat. En dat is heel wat.

Sommige mensen leren door te horen, anderen door te ervaren, te voelen. Wie niet horen wil moet voelen, luidt het spreekwoord.

De woorden en de symbolische beelden van de profeet komen dreigend over. Die dreiging hangt momenteel ook in de lucht. We voelen dat als het gaat om de opwarming van de aarde, de wapenhandel die wel vaart bij alle conflicten die de wereld verscheuren en volken op de vlucht drijven... het vrijhandelsverdrag met de VS, de vreemdelingenhaat en de angst voor de invloed van de islam op onze cultuur. Een kruik gaat zo lang te water tot hij barst.

Jeremia bij de poort (hfst 17), Jeremia met de aarden kruik die hij aan scherven slaat (hfst 19). En daartussendoor zijn bezoek aan de werkplaats van de pottenbakker.

We zijn als klei in de handen van de pottenbakker. Al is Jeremia niet de allervrolijkste profeet, van dit beeld voor God en voor ons, word ik wel vrolijk. Zoals God ons in den beginne uit aarde schiepte... Adam uit Adamah... het beeld van de boetseerder, de handen aandachtig om de klei. Wie zelf ooit potten bakte weet met hoeveel aandacht je de klei moet centreren op je schijf, hoe je met water de klei zacht maakt, hoe je de

vorm trekt en hoe je de afdruk van je handen altijd zult blijven voelen. Iedere vaas, bord of pot draagt jouw persoonlijke spoor. Je voelt de hand van de maker. Die hele persoonlijke aandacht, die persoonlijke handtekening... die dragen we allemaal in ons mee.

Zo zijn wij allemaal kostbare vazen. En dragen in ons een kostbare schat. Breekbaar, maar zelfs in de scherven is de hand van de maker nog terug te vinden. Dat weten archeologen.

Je moet hier ook niet te mooi over denken. Soms zou je misschien weleens tegen de pottenbakker willen zeggen dat we hier en daar toch wel echte misbaksels tegenkomen. Had die die nou echt in de oven moeten zetten?

Maar dat kan ook aan ons liggen. De kunst is, dat we ook bij die misbaksels proberen zorgvuldig af te tasten wat de pottenbakker voelde aan de klei...hij moet er toch iets in gezien hebben... Zo oefenen we ons in mededogen. En daar kan de wereld alleen maar beter van worden. Wij hoeven de misbaksels niet aan scherven te gooien.

Je moet een beeld, een metafoor, nooit tot het uiterste doordrijven, dan gaat het beeld scheef lopen. Waar het Jeremia om te doen is, is de gruwelijke mogelijkheid van onze vernietiging. Zoals een pottenbakker de hele klei weer tot een klomp maakt om opnieuw te beginnen.

Die mogelijkheid van vernietiging bestaat echt. Daar moeten we niet om Jeremiëren. Maar we moeten er ook de ogen niet voor sluiten. Er is veel aan de hand in onze wereld en het meeste weten we niet eens. Maar we kunnen kiezen voor eerbied voor de pottenbakker die ons maakte, voor eerbied voor zijn maaksel, waarin we zijn of haar hand herkennen. En we kunnen tastbaar maken voor anderen dat wij hen eerbiedigen. Onze poorten openen voor mensen die veiligheid zoeken, onze handen openen voor wie dat nodig hebben, onze handen reiken naar wie verlangt naar contact en aanraking.

Zo eerbiedigen we onze maker, zijn we beeld en gelijkenis van onze Schepper. Zo kan onze maker tastbaar aan het licht komen.

Amen.

Aline Barnhoorn